

УДК: 658:004.738.5
Biblid 1451-3188, 18 (2019)
Год XVIII, бр. 67, стр. 81–93
Изворни научни рад

ПРИМЕНА ЕЛЕКТРОНСКОГ ДОКУМЕНТА У ПОСЛОВНОЈ ПРАКСИ

*Жаклина СПАЛЕВИЋ,
Косана ВИЋЕНТИЈЕВИЋ,
Зоран ЈЕРОТИЈЕВИЋ¹*

Анстракт: Предметна анализа обухвата испитивање примене електронског документа у савременим пословним трансакцијама. Због значаја електронског пословања у раду се посебно истиче неопходност усавршавања правне регулативе због правилног и објективног евидентирања пословних трансакција заснованих на електронској документацији. Аутори анализирају прописе који прате примену електронског документа. На основу добијених резултата, аутори сматрају да примена електронске документације мора бити усклађена са светским стандардима електронског пословања. Даља истраживања предметне тематике била би целисходна за сагледавање могућности увођења зелених јавних набавки у законодавни оквир Републике Србије.

Кључне речи: Електронски документ, правни аспекти, компаративна правна анализа, економски аспекти.

1) УВОД

У данашњем времену, сведоци смо незаустављивог и изузетно брзог тренда развоја информационих технологија. Интернет је постао главно место размене података, рекламирања и комуникације међу људима. Употреба информационих технологија у различитим аспектима друштвеног живота за собом повлачи бројне социјалне, економске и правне последице. Утицај информационих технологија на друштвене односе расте, развија се и мења

¹ Универзитет Сингидунум, Факултет за туристички и хотелијерски менаџмент, Београд.
E-mail: zspalevic@singidunum.ac.rs; Универзитет Сингидунум, Пословни факултет;
Универзитет Унион Никола Тесла, Пословни и правни факултет, Београд.

једнаком брзином као и саме технологије, а нови облици друштвених односа модификују или замењују постојеће.² У савременом информатичком окружењу издавање електронских фактура постало је саставни део пословања у којем се користе алати за е-трговину, трансформишу пословни процеси и користе нове могућности у готово свим секторима тржишта.³ Електронска комуникација је бржа, поузданија и битно јефтинија.⁴ Може се слободно тврдити да су данас информационо-комуникационе технологије велики део наше свакодневнице и сасвим је извесно да ће се тај део у блиској будућности знатно повећавати.⁵ Главна хипотеза у раду је да правилно електронско пословање подразумева правне и економске категорије које морају бити усклађене са савременим аспектима електронске документације. Савремени начин пословања и комуницирања путем глобалних информационих мрежа довео је до све веће повезаности не само људи, већ и информационих система.⁶ Захваљујући брзом развоју технологије у процесу комуникације догодиле су се важне промене: проток информација је веома брз, а временска и просторна ограничења готово и не постоје. Електронски медији омогућили су бројним корисницима да постану не само примаоци медијских информација, него и креатори таквих информација.⁷ Време брзо ради за електронско пословање, па је понегде, као нпр. у САД, већ увелико прихваћено и у строго формалним поступцима.⁸ У овом раду бавимо се пословањем у коме се пословне трансакције обављају електронским путем, односно разменом електронских порука (*e-business*) или беспасирним (*paperless commerce*) поступком пословања.

² Тихомир Катулић (2011): „Развој правне регулације електроничког потписа, електроничког сертификата и електроничке исправе у хрватском и поредбеном праву“, *Зборник Правног факултета у Загребу*, Vol. 61, No. 4, стр. 1339-1378.

³ Жаклина Спалевић, Косана Вићентијевић (2018): „Правни и рачуноводствени изазови детекције превара у примени електронских фактура“, *Безбедност*, Vol. LX, No. 2, стр. 101-119.

⁴ Хрвоје Брзица, Борис Херцег, Тихомир Катулић, Хрвоје Станчић (2014). „Анализа утјецаја хрватскога законодавног оквира на електроничко пословање и дугорочно очување електронички потписаних докумената“, *Архивски вјесник*, Vol. 57, No. 1, стр. 129-157.

⁵ Хрвоје Лисичар (2010): „Могућности упорабе електроничке исправе и електроничких докумената у парничном поступку“, *Зборник Правног факултета у Загребу*, Vol. 60, No. 6, стр. 1391-1422.

⁶ Јозо Чизмић, Марија Бобан (2017): „Електронички докази у судском поступку и рачунална форензичка анализа“, *Зборник Правног факултета Свеучилишта у Ријеци*, Vol. 38, No. 1, стр. 23-48.

⁷ Ивана Цикоја (2010): „Weblog – нови комуникацијски изазов“, *МедиАнали*, Vol. 4, No. 7, стр. 155-168.

⁸ Тин Матић (2006): „Електронички облик уговора и исправа – нови облик?“, *Зборник Правног факултета у Загребу*, Vol. 56, No. 1, стр. 165-185.

2) РЕГУЛАТИВА О ЕЛЕКТРОНСКОМ ДОКУМЕНТУ

Дигитална економија као начин привредног пословања користи информационо комуникационе технологије – ИКТ и интернет уз употребу знања из следећих области: економије, информатике, телекомуникација, рачунарства и дигиталне електронике.⁹

Дигитализација је један од приоритета Владе Републике Србије, а у претходних годину дана донета су два веома битна закона која дефинишу сегмент електронског пословања – Закон о електронском документу, електронској идентификацији и услугама од поверења у електронском пословању („Сл. гласник РС“, бр. 94/2017) и Закон о електронској управи („Сл. гласник РС“, бр. 27/2018). Електронски документи представљају сваки запис састављен у електронском облику, а који према врсти послова, односно пословних обавеза на које се односе могу имати различиту садржину, као на пример: Понуде и уговори, у складу са Законом о облигационим односима („Службени лист СФРЈ“, број 29/78, 39/85, 45/89 (одлука УСЈ) и 57/89, „Службени лист СРЈ“, број 31/93 и „Службени лист СЦГ“, број 1/2003 (Уставна повеља); Поднесци (захтеви, предлози, обрасци, пријаве, молбе, жалбе, представке, приговори, обавештења, саопштења и друге врсте писаног обраћања странке органу), у складу са чланом 58 Закона о општем управном поступку („Службени гласник РС“, број 18/2016). Поднесак израђен као електронски документ, странке достављају органима јавне власти путем електронске поште на адресу електронске поште која је од стране органа јавне власти одређена за пријем електронских поднесака, путем услуге квалификоване електронске доставе на адресу за квалификовану електронску доставу која је од стране органа јавне власти одређена за пријем електронских докумената, или другим електронским путем ако је законом који уређује тај поступак предвиђена могућност електронског општења, односно ако питање електронске доставе тим законом није другачије уређено. Такође, одговарајуће исправе, као електронски документ орган јавне власти доставља странци на адресу електронске поште, односно адресу за квалификовану електронску доставу, која је од стране странке одређена за пријем електронских докумената или другим електронским путем, у складу са прописом; Рачуноводствене исправе, односно све врсте јавних исправа које представљају писмени доказ о насталој пословној промени и другом догађају, у складу са чланом 16 Уредбе о буџетском рачуноводству („Службени гласник РС“, број 125/2003 и 12/2006); Када се ради о привредним субјектима, одредбама члана 9 Закона о рачуноводству („Службени гласник РС“, број 62/2013), регулисано је да

⁹ Жаклина Спалевић, Косана Вићентијевић, Милутин Атељевић (2018): Правно-економска анализа степена развоја дигиталне економије, *Трендови у пословању*, Vol. VI, No. 11, стр. 29-38.

одговорно лице потписом, односно другом идентификационом ознаком потврђује да је рачуноводствена исправа веродостојна (потпуна, истинита, рачунски тачна и да приказује пословну промену). Закон о електронском документу, електронској идентификацији и услугама од поверења у електронском пословању, усклађен је са *eIDAS* регулативом о електронској идентификацији и услугама од поверења.¹⁰ Потреба усклађености са правом Европске уније и стандардима заштите података о личности, као и разлози везани за унутрашње потребе Републике Србије, неопходност нових решења и отклањање недостатака важећег закона условили су доношење Закона о заштити података о личности („Службени гласник РС“, број 87/2018). Закон је ступио на снагу 21. новембра 2018. године, а примењиваће се од 22. августа 2019. године. Изузетак су одредбе које прописују да 21. новембра 2018. године престаје да се води Централни регистар збирки података који је успостављен по одредбама Закона о заштити података о личности („Службени гласник РС“, бр. 97/2008, 104/2009 (др. закон), 68/2012 (УС) и 107/2012) и да се са овим регистром, као и са подацима садржаним у регистру, поступа у складу са прописима који уређују поступање са архивском грађом. Како се јасно истиче у Стратегији развоја јавне управе за раздобље од 2015. до 2020. године коју је Хрватски сабор усвојио 2015. године, Хрватска јавна управа у недовољној мери користи решења заснована на ИКТ.¹¹ У овом делу рада, наводимо као пример земљу која је чланица Европске уније из окружења Републике Србије. У Хрватској је пословање електронским документима уређено Законом о електроничкој исправи.¹² Наведени закон, у делу II који регулише електронска документа, наводе се: захтеви које мора да испуни електронски документ (члан 6), грађа електронског документа (члан 7), образац приказа електронског документа (члан 8), оригинал (члан 9), копија на папиру (члан 10), правна снага оригинала и копије (члан 11), и електронски документ као доказно средство (члан 12). Део III овог закона односи се на употребу и промет електронског документа. Доношењем Директиве о електронском рачуну у јавној набавци (2014/55/EU),¹³ коју су издали Европски парламент и веће, с циљем развоја норме о електроничком рачуну, створени су правни предуслови за увођење обвезног е-Рачуна у Државу, као снажна мера за остварење

¹⁰ Уредба ЕУ бр. 910/2014 Европског парламента и већа, доступно на: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014R0910&from=EN>, датум прегледа 12.1.2019.

¹¹ Стратегија развоја јавне управе за раздобље од 2015. до 2020. године, Народне новине, бр. 70/2015, точка 4.1.7.

¹² Народне новине бр. 150/05.

¹³ Директива 2014/55/EU Европског парламента, доступно на: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014L0055&from=EN>, датум прегледа 12.1.2019.

значајних уштеда и оптимизације у пословању јавног сектора који је данас више него икад под притиском смањења трошкова и повећања ефикасности управљања. Увођење обвезног е-Рачуна у Државу, осим за издавање рачуна према Држави, подстакло би и размену рачуна између пословних субјекта у приватном сектору, чиме би се оствариле значајне уштеде у целокупној привреди. Према одредбама *Pravilnika o planu nabave, registru ugovora, prethodnom savjetovanju i analizi tržišta u javnoj nabavi* (Народне новине, бр. 101/2017), планови набавке и регистри уговора о јавној набавци и оквирних споразума од 1. јануара 2018. године објављују се у Електроничком огласнику јавне набаве Републике Хрватске. Сви јавни и секторски наручиоци (дефиниција из Закона о јавној набавци, поједностављено: велика већина корисника државног/локалног прорачуна) од 1.7.2019. године биће обвезни да примају и шаљу искључиво е-рачуне (без обзира на вредност посла) и то у формату прописаном ЕУ нормом о стандардизацији е-рачуна. На то их обвезује Закон о електроничком издавању рачуна о јавној набави (Народне новине бр. 94/2018). Такође, од 1.12.2018. јавни и секторски наручиоци мораће да приме е-рачун уколико им добављач исти пошаље уместо папирнатог рачуна тј. неће га смети одбити.¹⁴ Зелена јавна набавка је добровољни инструмент унутар јавне набавке којим се подстиче одржива потрошња и заштита околине. И док је зелена јавна набавка у Хрватској релативно још у зачетку, неке земље су је већ дубоко имплементирале у своје поступке набавке. Кад се говори уопштено о одрживом развоју, немогуће је не споменути нордијске земље. Једна од њих је и Шведска. Шведска има велико искуство у заштити околине. Задатак централне власти је да добро дефинише и поступно повећава број критеријума за зелену јавну набавку. Захваљујући јавно доступном сервису на којем се налази велики број предложених критеријума, јавни наручиоци не морају трошити време и новац на смишљање критеријума, већ једноставно бирају између великог броја већ прописаних критерија. У Шведској је 1998. основан Одбор за електронску еколошку одрживу јавну набавку. Његов задатак је био додатно промовисање зелених критеријума, али и утицање на Европску унију како би се ови критеријуми укључили у ЕУ директиве. Шведска је 2007. године усвојила акциони план који је за задатак имао: повећање броја поступака јавне набавке који садрже критеријуме одрживости, употребу зелених критеријума унутар оквирних споразума, повећање броја државних организација те локалних и регионалних самоуправа које користе зелене критеријуме. Овај акцијски план је 2013. резултирао тиме да је 22% државних субјеката, 44% владиних агенција, 84% локалних јединица и чак 100% јединица регионалне самоуправе користило критеријуме електронске зелене јавне набавке у својим

¹⁴ *Моје рачун*, доступно на: <https://www.moj-eracun.hr/cms/eracun-obavezan-u-javnoj-nabavi-novo/> датум прегледа 12.1.2019.

поступцима.¹⁵ У Чешкој Републици, посебно кроз Закон о транспозицији (*Transposition Act No. 297/2016 Coll.*), садржане су одредбе имплементације *eIDAS*-а, нарочито усмерене на услуге поверења за електронске трансакције. Из овог закона, у раду се наглашавају одредбе издвојене као битне за електронско пословање и то: о прилагођавању и прихватању, као и институционалне и компетентне одредбе и одредбе о санкцијама. Транспоновани термини се користе у десетинама амандмана у законодавству Чешке Републике, којима су донете промене у законодавству ове земље из области електронског документа. У Републици Словенији законска регулатива из области електронског потписа и електронског пословања је успостављена 2004. године и константно се допуњавала са регулативом ЕУ из ове области. Закон о електронском пословању и електронском потпису усаглашен је са Уредбом ЕУ бр. 910/2014 (*eIDAS*) исте године када је усвојена ова Уредба.¹⁶ Прво, имплементација ИКТ-а претпоставља постојање одговарајућег правног оквира који уређује њихову употребу од стране тела јавне управе те правних и физичких лица која учествују у управним поступцима. Друго, то питање свакако је и технолошко, у смислу да претпоставља развијање и имплементацију специфичних технолошких решења из подручја ИКТ-а, и на страни јавне управе, и на страни корисника. Дотична технолошка решења захтевају значајне инвестиције, тако да је потребно сагледати и економску компоненту целог процеса дигитализације управног поступка. Коначно, потребно је и вредносно прихватање промена које увођење електронске комуникације доноси, а промене треба да прихвате и корисници услуга јавне управе, и сама јавна управа¹⁷ у дигиталном пословном окружењу. У дигиталном пословном окружењу привредни субјекти морају бити свесни важности форензичког планирања и форензичке спремности, јер је то услов континуитета и напретка њиховог пословања.¹⁸ Примена информационих технологија више није ствар будућности, већ ствар садашњости.¹⁹

¹⁵ Дино Прскало, “Зелена јавна набавка – примјер Краљевине Шведске”, доступно на: <http://javna-nabava.info/zelenajavna-nabava-primjer-kraljevine-svedske/>, датум прегледа 12.1.2019.

¹⁶ *Zakon o elektronskem poslovanju in elektronskem podpisu*, Uradni list RS, št. 98/04 – uradno prečiščeno besedilo, 61/06 – ZEPT in 46/14.

¹⁷ Фране Станичић, Марко Јурић (2015): „Правни оквир за имплементацију информацијско-комуникацијских технологија у хрватско управно поступовно право“, *Зборник Правног факултета у Загребу*, Vol. 65, No. 5, стр. 635-663.

¹⁸ Жаклина Спалевић и Косана Вићентијевић (2017): *Форензичко рачуноводство и ревизија у дигиталном окружењу, Култура полиса*, Vol. XIV, No. 33, стр. 203-216.

¹⁹ Иван Никчевић, Милорад Никчевић (2011): Увођење електронског потписа у привредни систем Републике Србије као сегмент усклађивања са правном регулативом Европске уније, *8 Научни скуп са међународним учешћем Синергија 2011*, Универзитет Синергија, Бијељина, стр. 199-205.

3) ПРИМЕНА ЕЛЕКТРОНСКОГ ДОКУМЕНТА

Дигитално доба у којем се свет налази, а које се огледа у пресељењу нашег живота у виртуалну реалност, где се посебно комуникација, а потом и остале животне навике и радње, селе на дигиталне комуникационе канале и платформе, повлачи за собом и потребу редефинисања правних појмова и односа у контексту права на приватност.²⁰ ИКТ омогућују коришћење и управљање информацијама, односно подржавају и унапређују пословне процесе како би се што делотворније остварили пословни циљеви и постигла конкурентска предност.²¹

Слика: Шеме структуре друштвене заједнице са аспекта ИКТ

Извор: W.D. Gordillo, *Access Networks for the Communication and Information Society*, Alcatel Telecommunications Review – 3rd Quarter 1996.

²⁰ Зринка Салај (2017): „Међународне импликације масовног надзора електроничких комуникација у контексту људских права, с посебним освртом на сигурносно-обавештајни сустав у Републици Хрватској“, Загребачка правна ревија, Vol. 6, No. 1, стр. 15-40.

²¹ Haris Hamidović (2014): „Zakonske obaveze i dobre prakse upravljanja elektronskim dokumentima“, Conference Proceedings – 4th South-East European (SEE) meeting & scientific conference of management departments. pp. 297-301.

ИКТ са аспекта шеме структуре друштвене заједнице, јасно указује на значај тријаде *подаци – информација – знање* (тј. десног „стуба заједнице“) која се код нас сувише дуго занемарује у односу на други, леви „стуб заједнице“.²² Успешно функционисање друштвене заједнице условљено је јединственим функционисањем приказаних модула.²³ Сваки електронски документ, а то значи и рачуноводствена исправа, према члану 9 Закона о рачуноводству има своју унутрашњу и спољну форму приказа. Унутрашња форма приказа састоји се од техничко-програмске форме записивања садржине електронског документа, где спадају следећа обележја документа: време креирања, величина и екстензија документа, сервер на коме је документ креиран, време евентуалне модификације, лице које је документ сачинило, лице које је документ модификовало у складу са одговорностима, друге техничко-програмске карактеристике. За рачуноводствене исправе послате електронским путем, при чему је могуће да су изворно настале у папирном облику и да су путем дигитализације само конвертоване и послате електронским путем, могуће је путем техничко-програмских карактеристика електронске доставе имати увид у следећа обележја таквог документа, и то: ко је пошilhaлац рачуноводствене исправе, шта је предмет (субјект) испоруке, коме је рачуноводствена исправа испоручена, односно ко је прималац; која је путања кретања документа, идентификациона шифра (ИД) испоруке, односно поруке; идентификациона шифра сервера са кога је порука послата, датум пријема документа, друге карактеристике о пријему пошilhке. Када се рачуноводствена исправа шаље електронским путем таква рачуноводствена исправа не сматра се електронским документом, већ је само начин њене доставе спроведен електронским путем. При томе, оригинални документ скениране и послате рачуноводствене исправе путем мејла и даље је њена папирна форма која се налази и коју чува пошilhaлац. С тим у вези, када се рачуноводствена исправа шаље електронским путем, у складу са чланом 16 Уредбе о буџетском рачуноводству, пошilhaлац такве исправе одговоран је: да подаци на улазу у телекомуникациони пренос буду засновани на рачуноводственим исправама, за чување оригиналне рачуноводствене исправе. Спољна форма приказа рачуноводствене исправе, као електронског документа састоји се од визуелног или другог разумљивог приказа његове садржине. Спољна форма рачуноводствене исправе је заправо њен суштински садржај, односно елементи, подаци и информације које исправа садржи. Садржај рачуноводствених исправа, једнако као и када се рачуноводствена исправа сачињава у папирном облику,

²² Wilson D. Gordillo, "Access Networks for the Communication and Information Society", *Alcatel Telecommunications Review*, 3rd Quarter, 1996.

²³ Никола Поповић, Србољуб Ранковић, Јулијана Мирчевски (2005): „Анализа проблема дигитализације докумената у државној управи“, *Преглед националног центра за дигитализацију*, Vol. 7, стр. 26-33.

треба да буде у потпуности задовољен и у случају састављања рачуноводствене исправе у електронском облику а који је, зависно од врсте рачуноводствене исправе, предвиђен законом, односно интерним актом корисника.

Рачуноводствена исправа сачињена у електронском облику мора да садржи: назив, адресу и ПИБ корисника, место и датум састављања (израде), садржај пословне промене и време настанка, све податке неходне за књижење, задовољену процедуру провере, односно контроле (потписе одговорних лица), елементе из члана 42 Закона о ПДВ („Сл. гласник РС“, бр. 84/2004, 86/2004 – испр., 61/2005, 61/2007, 93/2012, 108/2013, 6/2014 – усклађени дин. изн., 68/2014 – др. закон, 142/2014, 5/2015 – усклађени дин. изн., 83/2015, 5/2016 – усклађени дин. изн., 108/2016, 7/2017 – усклађени дин. изн., 113/2017, 13/2018 – усклађени дин. изн. и 30/2018), за обвезнике ПДВ, електронски потпис, односно другу идентификациону ознаку. У складу са чланом 10 Закона о електронском документу, електронској идентификацији и услугама од поверења у електронском пословању („Сл. гласник РС“, бр. 94/2017) (у даљем тексту Закон) електронски документ који је изворно настао у електронском облику сматра се оригиналом. Када се спољна форма електронског документа одштампа на папиру, документ у папирном облику сматра се копијом оригиналног електронског документа. Исто тако, када се изврши дигитализација (превођење или конверзија) изворног документа чија форма није електронска, рецимо неког документа у папиру, тако добијени електронски документ сматра се копијом документа на основу којег је настао, у овом случају папирног документа. Сваки документ, односно рачуноводствена исправа настала у изворном облику, било да је то папирна или електронска форма, сматра се оригиналом у тој форми у којој је почетно настала. Конверзијом изворног документа у другу форму, без обзира да ли се ради о штампању електронског документа или о дигитализацији папирног документа у електронску форму, добија се документ у другом формату који се као такав сматра копијом. Рачуноводствена исправа која је дигитализована, односно конвертована из папирне у електронску форму, у складу са чланом 11 Закона, има исту доказну снагу као оригинална исправа ако су кумулативно испуњена два услова, и то:

- *прво*, да је дигитализација исправе обављена на један од следећих начина, односно под надзором: овлашћеног лица правног лица чија је то исправа, или лица које је овлашћено за оверу потписа, рукописа и преписа (нотара), или лица које је посебним законом овлашћено за оверу дигитализованог акта,
- *друго*, да је истоветност дигитализованог акта са оригиналом потврђена квалификованим електронским печатом или квалификованим електронским потписом неког од горе наведених лица.

С друге стране, овлашћено лице органа јавне власти може у поступцима који се спроводе у вршењу јавних овлашћења дигитализовати акт и оверити дигитализовани акт квалификованим електронским печатом органа или

својим квалификованим електронским потписом, чиме се потврђује истоветност дигитализованог акта са оригиналном исправом. Тако дигитализовани акт има исту доказну снагу као оригинал у оквиру спровођења тог поступка. Одштампани примерак рачуноводствене исправе, као електронског документа има исту доказну снагу као оригинални документ, ако су кумулативно испуњена три услова, и то:

- *прво*, да је штампање електронског документа извршено под надзором: овлашћеног лица правног лица чији је то акт, или лица које је овлашћено за оверу потписа, рукописа и преписа у складу са законом који уређује оверу потписа, рукописа и преписа (нотара),
- *друго*, да је истоветност одштампаног примерка електронског документа са оригиналом потврђена: својеручним потписом овлашћеног лица правног лица, као и печатом правног лица, ако постоји законска обавеза да документ садржи печат, или од стране лица које је овлашћено за оверу потписа, рукописа и преписа у складу са законом који уређује оверу потписа, рукописа и преписа,
- *треће*, да на одштампаном електронском документу стоји назнака да је реч о одштампаном примерку електронског документа.

Овлашћено лице органа јавне власти може у поступцима који се спроводе у вршењу јавних овлашћења одштампати електронски документ на папиру и оверити одштампани примерак електронског документа својеручним потписом овлашћеног лица правног лица чији је документ, при чему одштампани примерак електронског документа обавезно мора да садржи печат утврђен законом којим се уређује печат државних и других органа. Одштампани примерак електронског документа који је оверен од стране органа на наведени начин има исту доказну снагу као оригинал у оквиру спровођења тог поступка. Потврда о пријему електронског документа, према члану 13 Закона, је доказ да је тај документ примљен од стране примаоца. Потврду о пријему електронског документа издаје прималац електронског документа или пружалац услуге електронске доставе. Потврда о пријему електронског документа може бити сачињена у форми електронског документа. Обавеза издавања потврде о пријему електронског документа и елементи садржаја потврде, према истом члану Закона уређују се прописима или вољом странака, ако законом није другачије одређено. Сваки примљени електронски документ, у складу са чланом 14 Закона, сматра се посебним документом, осим ако је више пута примљен истоветан документ и прималац је знао, или је морао знати да је реч о истоветном документу. У нашој земљи тренутно постоје сертификациона тела која издају електронске сертификате: Привредна комора Србије, Јавно предузеће ПТТ саобраћаја „Србија“, МУП Републике Србије, Халцом а.д. Београд, Е-Смарт Системс доо и Министарство одбране. Избор сертификационог тела од кога ће

се набавити електронски сертификат није од утицаја на њихову примену, с обзиром да су електронски сертификати стандардизовани.

4) ИЗВОРИ

- Брзица, Х., Херцег, Б., Катулић, Т., Станчић, Х., „Анализа утјецаја хрватскога законодавног оквира на електроничко пословање и дугорочно очување електронички потписаних докумената“, Архивски вјесник, Vol. 57, No. 1, 2014.
- Цикоја, И., „Weblog – нови комуникацијски изазов“, МедиАнали, Vol. 4, No. 7, 2010.
- Чизмић, Ј., Бобан, М., „Електронички докази у судском поступку и рачунална форензичка анализа“, Зборник Правног факултета Свеучилишта у Ријеци, Vol. 38, No. 1, 2017.
- Директива 2014/55/EU Европског парламента, Интернет: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014L0055&from=EN>, 12.1.2019.
- Gordillo, Wilson D., „Access Networks for the Communication and Information Society“, Alcatel Telecommunications Review – 3rd Quarter 1996.
- Hamidović, H., „Zakonske obaveze i dobre prakse upravljanja elektronskim dokumentima“, Conference Proceedings – 4th South-East European (SEE) meeting & scientific conference of management departments, 2014.
- Javna nabava, Интернет: <https://javna-nabava.info/zelena-javna-nabava-primjer-kraljevine-svedske/>, 12.2019.
- Мој е-рачун, Интернет: <https://www.moj-eracun.hr/cms/eracun-obavezan-u-javnoj-nabavi-novo/>, 05.01.2019.
- Катулић, Т., „Развој правне регулације електроничког потписа, електроничког сертификата и електроничке исправе у хрватском и поредбеном праву“, Зборник Правног факултета у Загребу, Vol. 61, No. 4, 2011.
- Лисичар, Х., „Могућности упорабе електроничке исправе и електроничких докумената у парничном поступку“, Зборник Правног факултета у Загребу, Vol. 60, No. 6, 2010.
- Матић, Т., „Електронички облик уговора и исправа – нови облик?“, Зборник Правног факултета у Загребу, Vol. 56, No. 1, 2006.
- Никчевић, И., Никчевић, М., Увођење електронског потписа у привредни систем Републике Србије као сегмент усклађивања са правном регулативом Европске уније, 8 Научни скуп са међународним учешћем Синергија 2011, Универзитет Синергија, Бијељина, 2011.
- Поповић, Н., Ранковић, С., Мирчевски, Ј., „Анализа проблема дигитализације докумената у државној управи“, Преглед националног центра за дигитализацију, Vol. 7, 2005.

- Салај, З., „Међународне импликације масовног надзора електроничких комуникација у контексту људских права, с посебним освртом на сигурносно-обавештајни сустав у Републици Хрватској”, Загребачка правна ревија, Vol. 6, No. 1, 2017.
- Спалевић, Ж., Вићентијевић, К., ”Форензичко рачуноводство и ревизија у дигиталном окружењу”, *Kulturna polisa*, Vol. XIV, No. 33, 2017.
- Спалевић, Ж., Вићентијевић, К., Атељевић, М.: „Правно-економска анализа степена развоја дигиталне економије”, *Трендови у пословању*, Vol. VI, No. 11, 2018.
- Спалевић, Ж., Вићентијевић, К., „Правни и рачуноводствени изазови детекције превара у примени електронских фактура”, *Безбедност*, Vol. LX, No. 2, 2018.
- Станичић, Ф., Јурић, М., „Правни оквир за имплементацију информацијско-комуникацијских технологија у хрватско управно поступовно право”, *Зборник Правног факултета у Загребу*, Vol. 65, No. 5, 2015.
- Стратегија развоја јавне управе за раздобље од 2015. до 2020. године, („Народне новине”, бр. 70/2015, точка 4.1.7.
- Уредба о буџетском рачуноводству („Службени гласник РС”, број 125/2003 и 12/2006).
- Уредба ЕУ бр. 910/2014 Европског парламента и већа, Интерент: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014R0910&from=EN>, 05.01.2019.
- Закон о електронској управи („Сл. гласник РС”, бр. 27/2018).
- Закон о електронском документу, електронској идентификацији и услугама од поверења у електронском пословању („Сл. гласник РС”, бр. 94/2017).
- Закон о заштити података о личности („Службени гласник РС”, број 87/2018).
- Закон о облигационим односима („Службени лист СФРЈ”, број 29/78, 39/85, 45/89 (одлука УСЈ) и 57/89, „Службени лист СРЈ”, број 31/93 и „Службени лист СЦГ”, број 1/2003 (Уставна повеља)).
- Закон о општем управном поступку („Службени гласник РС”, број 18/2016).
- Закон о ПДВ („Сл. гласник РС”, бр. 84/2004, 86/2004 - испр., 61/2005, 61/2007, 93/2012, 108/2013, 6/2014 - усклађени дин. изн., 68/2014 - др. закон, 142/2014, 5/2015 - усклађени дин. изн., 83/2015, 5/2016 - усклађени дин. изн., 108/2016, 7/2017 - усклађени дин. изн., 113/2017, 13/2018 - усклађени дин. изн. и 30/2018).
- Закон о рачуноводству („Службени гласник РС”, број 62/2013).

5) ЗНАЧАЈ ЗА РЕПУБЛИКУ СРБИЈУ

Дигитално окружење у коме послују привредни субјекти наметнуло је потребу примене електронске документације. Да би се процедуре од настанка

до чувања електронског документа испоштовале неопходно је донети и усагласити низ законских прописа из ове области, што је и наведено у раду. Закони који су разматрани у раду у земљама ЕУ (Република Хрватска, Република Чешка и Република Словенија) и Републици Србији, заснивају се на Уредби (ЕУ) бр. 910/2014, познатој као *eIDAS*. Посебан акценат у раду стављен је на процедуре примене електронског документа у складу са Законом о електронском документу, електронској идентификацији и услугама од поверења у електронском пословању („Сл. гласник РС“, бр. 94/2017), уз навођење чланова Закона о рачуноводству („Службени гласник РС“, број 62/2013), Закона о ПДВ („Сл. гласник РС“, бр. 84/2004, 86/2004 - испр., 61/2005, 61/2007, 93/2012, 108/2013, 6/2014 - усклађени дин. изн., 68/2014 - др. закон, 142/2014, 5/2015 - усклађени дин. изн., 83/2015, 5/2016 - усклађени дин. изн., 108/2016, 7/2017 - усклађени дин. изн., 113/2017, 13/2018 - усклађени дин. изн. и 30/2018), Закон о електронској управи („Сл. гласник РС“, бр. 27/2018), Законом о облигационим односима („Службени лист СФРЈ“, број 29/78, 39/85, 45/89 (одлука УСЈ) и 57/89, „Службени лист СРЈ“, број 31/93 и „Службени лист СЦГ“, број 1/2003 (Уставна повеља)), Закона о општем управном поступку („Службени гласник РС“, број 18/2016), Закона о заштити података о личности („Службени гласник РС“, број 87/2018), који тангирају ове процедуре, као и Уредбе о буџетском рачуноводству („Службени гласник РС“, број 125/2003 и 12/2006).

На основу добијених резултата, аутори сматрају да примена електронске документације мора бити усклађена са светским стандардима електронског пословања. Даља истраживања предметне тематике била би целисходна за сагледавање могућности увођења зелених јавних набавки у законодавни оквир Републике Србије.

APPLICATION OF ELECTRONIC DOCUMENTS IN BUSINESS PRACTICE

Abstract: The subject analysis involves examining the application of electronic documents in modern business transactions. Due to the importance of electronic business, the paper emphasizes the necessity of improving the legal regulations for the correct and objective recording of business transactions based on electronic documentation. The authors analyze the rules that follow the application of the electronic document. Based on the obtained results, the authors believe the implementation of electronic documentation must be in line with the global standards of electronic business. Further research on the subject matter would be useful in considering the possibility of introducing green public procurement into the legislative framework of the Republic of Serbia.

Key words: Electronic document, legal aspects, comparative legal analysis, economic aspects.